

TIDEVARVET
N:r 44: 1928

De mätta och de hungriga, dagens ledare, behandlar arbetslöshetsfrågan.

Hälsovård i Ryssland av dr *Andrea Andreen-Svedberg* är en amerikansk bok på området.

Kvinnlig polis — i stället för Bohman. Titeln talar för sig själv.

Fru Ingeborg Boye, ordförande i de norska kvinnornas Enhetsfront, skriver för Tidevarvet om attackerna mot den gifta kvinnans rätt till arbete.

Brobygge heter denna gång artikeln i grupperingen av Elin Wägner.

5.33 kallar Devinez denna gång sin spalt.

Swart på vitt berör skilda tilldragelser inom landet under de senaste dagarna.

Kom ihåg den billiga kvartalsprenumerationen för 1:50. Giro nummer 1544.

Svenska Eldbegängelse Föreningen
Normalmätorg 2 Å — Stockholm
Öppen 10-4, lördags- o. helgdagsämnr 10-2
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
Norr 2280 — medlemsamtäl.
Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

Homeopatiska Självläkaren
av Klara Fransén.

Ny upplaga (7-8 tusendet). Första svenska originalarbete byggt på egna erfarenheter. Förford av Läkare, Få S. F. S. H. Byrå. Sibyllagatan 36 Stockholm.
Pris 6 kr. Utgiven av Svenska Föreningen för vetenskaplig homeopati.

Hälsovård i Ryssland

Av *ANDREA ANDREEN-SVEDBERG*

De flesta av oss, även om vi är ganska radikala, tycker inte att ens en oblodig revolution förefaller mycket lockande; vi har ingen lust att plötsligt riva med samhället och börja från början. Men ändå — om det kunde ske hitvis, i enstaka frågor, som ligger oss i hjärtat, det vore härligt! Att inte behöva plåstera och bättra och kompromissa och ta tusen hänsyn till det historiskt givna utan istället få lägga upp ett rejält nytt system, vem har inte önskat det. En och annan gång under århundradens lopp kan det bestämt inte skada.

Nu har t. ex. medicinen, konsten att bota sjukdomar, varit stormaktigt i många hundra år och hygienien, konsten att förebygga dem, har trots Hippokratets varit länge bortglömd och är än i dag bara ett litet oöversiktligt bibang. Det ändrar sig, säger man, hygienien tycker främst. Men ack, så sakta. På tio år har Ryssland, som startade bortom all åra och redlighet, hunnit med att ställvis gå om oss. Och vi har redan mycket att lära av deras verk.

Författarinnan till »Health work in Soviet Russia» (Vanguard Press, New York 1928), Anne J. Haines är kväkare, har fått sin akademiska utbildning vid Bryn Mawr College och sin sjukskotersutbildning i Fialafeldia och har vistats i Ryssland mellan 4 och 5 år under tiden 1917

—1925. Hon vet vad hon skriver om, för henne har man under hennes arbete i Ryssland som Vänners representant inte arrangerat några kulisser. Ingen kan heller beskylla henne för skönminling eller överhuvud bristande objektivitet. Hennes bok ger åter och åter siffror och nyktra fakta och det är också alldeles nog för att göra den spännande för varje socialt intresserad.

I början påminnas vi om vad Ryssland, vad U. S. S. R. är: 1/6 av jordens landyta med 140,000,000 inbånare, av vilka ett stort antal är helt oöviliserade: mongoler, tartarer o. s. v. Detta är det material, som Hälsokommisariatet har att arbeta med.

Nio olika departement sortera under kommissariatet. Ett av dem, det tillsvadare utan jämförelse mest kostsamma — heter »Terapeutiska institutioner» alltså sjukvård. Äpropå sjukvård må nämnas, att man naturligtvis fortfarande har stort läkarbrist i de väldiga ländstrikten och än mer på stepparna och i Sibirien. Man har satt upp som mål fria läkarvård tillgänglig för alla medborgare men är än långt ifrån målet. F. n. har man kvar skyldighet att själv betala sin läkarvård för privata företagare; även många arbetare betala hellre än de vänta i de överfyllda poliklinikerna. Tillsvadare ha alltså läkarna rätt att ha

privatpraktik på sin fritid från statens tjänst. Hälsokommisariatets övriga underavdelningar äro alla — utom den finansiella och den administrativa — inriktade på aktiv hälsovård. Även den avdelning som sysslar med smittosamma sjukdomar och således innefattar en hel del terapeutiska strävanden tar framförallt sikte på förebyggande av sjukdom genom folkupfostran och förbättrade levnadsvillkor.

Av kommissariatets underavdelningar är den för mödra- och spädbarnsvård, ledd av en kvinnlig läkare, mest aktiv. Miss Haines framhåller att man under blodsdagens år sökte ett uttryck för sin dolda ibernis genom omvårdnad av barnen: »Våra barn — framtidens hopp» heter ett slagord. På ett ställe i boken får förf., en förtämlig skildring av hur en byrå för kontroll av friska spädbarn i en rysk lantby fungerar och vad den betyder. Även siffror tala här. Ryssland hade 1913 den högsta spädbarnsdödligheten i den civiliserade världen eller 27 procent, redan 1923 beräknades den ha fallit till 17 procent för hela Ryssland; i Leningrad var den 12.9 procent; i Nya Zeeland har världens lägsta spädbarnsdödlighet 4 procent, Sverige har 5.5 procent.)

Man vet ju så lite om det nya
Fortf. å sid. 4.

Kvinnors rätt till förvärvsarbete

Av *INGEBORG BOYE*

En våg av reaktion mot kvinnors rätt att delta i arbetslivet gör sig för närvarande tydligt märkbar i Norges politiska liv. Och då man ju som regel ser att sådana vågor i tiden också sträcka sina verkningar till andra länder, kan det kanske ha sin intresse också för kvinnor i vårt grannland att känna tiden på pulsen och följa sjukdomens utveckling här i Norge.

Ty en sjukdom måste man kalla denna tidsföreteelse — och mera än en barnsjukdom, när kvinnor som ha haft rösträtt och medborgarrätt i tjuu år, själva kunna falla för den frestelse, som tidens stora arbetslöshet innebär, och ge sitt bifall till en begränsning av kvinnors fria rätt till förvärvsarbete.

Och det är kort och enkelt sagt vad som har skett här i Oslo: Ett beslut i stadsfullmäktige om att nekoma kommunal anställningar har fått sina varma försvare — inte endast bland män — men också bland kvinnor, särskilt ogifta men också gifta.

Diskussionen i pressen — antingen den fördes från kvinnligt eller manligt håll — rörde sig i stort sett om k r i n g spörsmålet istället för de jämförelsevisa som här värdade principen: kvinnans obeskurna rätt till utbildning och förvärv på samma villkor som mannen, blevo utpekade som gammaldags kvinnoaks-kvinnor.

Det hos oss så mycket omdebatterade stadsfullmäktigebeslutet föreskrev yrcheferer att icke anställa gifta kvinnor, att uppsäga de redan anställda utan hänsyn till duglighet, tjänsteför eller ställning — det vill säga utan hänsyn till något annat än att de voro gifta. Och beslutet föreskrev att en gift pensionsberättigad kvinna icke skulle få behålla sin ställning med den pension, hon hade arbetat sig fram till utan stadsfullmäktiges avgörande i varje särskilt fall.

Detta vill med andra ord säga, att en gift kvinnlig funktionär måste — för att få behålla det arbete hon efter norsk sociallagstiftning har rätt till — framlägga sina privata förhållanden för sin chef, för utskottet och stadsfullmäktige.

Och om hon kan förnä sig till detta och om hennes privata förhållanden enligt samtligas mening äro nog ömmande får hon tillåtelse att behålla sitt arbete som ett ynnestbevis.

Detta beslut står i strid med bestämmelserna om kvinnors likstälthet med män. Det kränker också både i form och innehåll många av de rättsbegrepp på vilka vi bygger vår sociala ordning under de sist årtiondena. Det är ett steg som tvingar vår sociala utveckling årtionden tillbaka.

Det är också i strid med vår nyaste lagstiftning om äkta makars förmyndhetsförhållanden. Enligt

denna lag försörjer den gifta kvinnan sig själv med sitt arbete i hemmet, men hon får också sin del av ansvaret för hemmets ekonomi och hon måste därför också om det är nödvändigt bära sin del av försörjningsbördan.

Och blir det bara en gång sedvårja att den gifta kvinnans arbetsrätt skall begränsas, så kommer detta att få verkningar både för den gifta och den ogifta kvinnan. Det är nämligen själva den kvinnliga arbetskraften som beläggas med hindrande bestämmelser. Häftar det blott en liten bestämmelse, ett litet förbud vid kvinnans arbete, så är hon inte längre helt konkurrensduglig. Icke längre första klassens vara som arbetskraft.

Förbudet mottogs också med tacksam glädje av dem som endast se på problemet från den ena sidan: kvinnan som konkurrent på en överfylld arbetsmarknad, och som därför hoppades att exemplet måtte följask bäde av staten och av de enskilda företagna landet runt.

Men blir denna tankegång allmän är det på tiden att man offentliggör söker klara ut begreppen och hålla frågan om arbetslösheten skild från frågan om arbetsrätten.

Kvinnornas kamp om stadsfullmäktigebeslutet här i Oslo har haft resultat. Beslutet måste mildras därhän att endast gälla nyanställningar. Alltså kommer ingen av de redan anställda gifta kvinnliga

533

»Det är väl konstigt att tiden går så långsamt på timmarna och så fort på rasterna? Hur kommer det sig? Det är ju samma klocka. Jag tycker det skulle vara tvärtom.»

Så kan man alltså redna i smokslon på egen hand upptäcka tidens tyngrihet, dess lydnad under människans föreställningar. Det var bl. a. detta som filosofen Bergson gjorde sig berömd på, och nu ska han visst få Nobelpriset. Plötsligt kommer detta Nobelpolis inom räckhåll även för småskolepojken, och vi känna hur luften omkring oss är full av barnaslika sanningar dem ännu ingen upptäckt.

På det sättet kom underströmmen av dagens funderingar att bära tiden på, sin rygg. Alla utda och psykologiska stunder, vilka icke voro många, ägnades tiden. Vackr är den så lång under timmarna och så kort under rasterna?

Det man tänker på avslöjar sig genast ur myllet i världsvimlet, träder fram och visar sig. När jag vid arbetstidens slut släckte lampan och såg ut över de övergynnade marknadsrätts tidens visitorer mot den mörka himlen och lyste rakt in till mig. Det var inte alls underligt utan helt naturligt. Men emot reaktionerna av Tidevarvet ligger hos Kornhamnstorg nr 2* Det är där jag stundom går och åter lunch med gumorna från stånden som äro de praktfullaste kvinnor i Stockholm och de äa snällaste, lydigaste karlarna. Men vid den här tiden har huset krutit i röret, och på dessa taks till utrit i stora siffror i röd och gyllene eldskrift: 5.33. Talet står där bokstävligt en minut och försvinner blixt snabbt för talet 5.34.

Det berör mig egendomligt, churu jag först inte kan säga varför. Det är inget mystiskt med dessa siffror, ingen hemlighet, om inte tiden själv är en hemlighet, vilket den är. Det är ett ljussur, en tidsmåtare och har jag inte — 5.35 — sett en klocka förr?

Jo, men det är just där det ligger. Mina tidsföreställningar visa sig vara bundna vid klockan. Jag är van att se visare som helt naturligt. På den runda utthålliga urtavlan finnas minuten linna och minuten efter, där finnas dygn efter dygn lagda — 5.36 — på varandra i ringar. Men här på detta ljussur finnes i universum bara denna enda minut, stucken ut med vass och glödande nål mot mitt hjärta. Bakom, framför, runt omkring — 5.37 — är mörker. Nu et blir sammanhängslöst, och därmed på något vis mer överväldigande. Man blir van vid tiden, då den utpräddes i sina gamla symboler som sanden i timglaset och visaren på klockan. Här, där den hlstrar bort i ljusskyltens snabba kveckar — 5.38 — tränger den sig på medvetandet på ett nytt sätt. Tiden är inte bara en annan på rasten än på timmarna. Den är heller inte denamma i stad som på land, i angolom som på ålderdom, i 20-åre århundradet som i det 19:de — 5.39.

Aldrig förr stod minuten så ensam, så lysande och uppfordrade mot det tidlösa mörkret.

Ett tidensmitt är snart fullt, dess förlopp är inne den 11 november, då tio år förlöpt sedan central- och ententemaktens lade ner vapnet. Detta årtionde var utsett att skapa om världen. Så snabbt det — 5.40 — glidit bort. Och världen är icke omskapad i den mening man tänkte sig. Nytt och gammalt kämpa vilt om den. De skola kanske kämpa tills daggrynningen kommer, då tiden slocknar och icke mera är.

Devinex.

* Vid dagljus har jag upptäckt att det var buset bredvid. Men omdömet om trafikvarna kvarstår.

Funktionärerna att kunna bli uppsagd från sin plats. Men icke desto mindre står beslutet fast, även om det nu kommer att praktiseras med en viss försiktighet. Därför kan vi inte låta detta spörsmål falla.

glatt prat om mat

hör man i de familjer som köpa

Konsum

Billiga och sunda varor i sunda butiker.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag. Slussplan 1-1, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE

Åke Nilsson. REDAKTIONSKOMMITTÉ: Elin Wägner. Ebba Thörn. Hjalmar Björnlin.

REDAKTIONSEKRETERARE: Carin Hermelin. Mottagningstid 10-12. Telefon Norr 4842.

EXPEDITION: Telefon Norr 28243. Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.-. Lösnummer 13 050.

ANNONSPRIS: 1 text . . . . . 20 öre per millimeter. Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928 Wahlbets Tryckeri Aktiebolag Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Malmorgsgatan 3, Stockholm. Telefon 288, 289. Familjerätt. Hyresrätt. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från ländorsren besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Herkulesgatan 14. Tel. 7575-7576. f. d. La Vattugatan. STOCKHOLM.

SPECIALTJE: Familje- och arvsrätts, Bouppteckningar och testamenten, Bodelingsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

TANDLÄKARE

Tandläkare Carl Gustav Asteman Karlavägen 70 (Hörnet av Skeppargatan) Mottagnings- och överensk. Tel. 77053. Medl. av Sthlms tandläkarförening

Tandläkare NILS GEJROT

Medlem av Sthlms tandläkarfören. Hornsgatan 54, 5 fr. Mottagn. enl. överensk. S. 35898

Tandläkare GRETA JOHANSSON

S:t Eriksgatan 102 Tel. 84022 Mottagningstid enl. överenskommelse. Medlem av Sthlms Tandläkarförening

Tandläkare Alma Österlund

Medlem av Stockholms Tandläkarfören. Adolf Fretniks Kyrkogata 5-7. Stockholm Tel. 4142 Rådgivningstid: Vardagar 1-1/2. Andra tider enl. överenskommelse.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

ansk. esk. sjuksköterskor och enkla, även barnsköterskor. Vallhallaväg. 18, 86181, N. 24113

Gymnastikdräkter

av mikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K.-livstycker för barn och vuxna. Promodendokken broderar o. smalar med uttan klack, finnes och kan beställas i Anna Ahlströms Manufaktur och Kortvaruaffär, Öbtgatan 95. Tel. Sö. 31184.

Så skildt skall man ligga i skon.

De mätta och de hungriga

Samtidigt som regeringen planerar en industririksdag med representanter för arbetsgivare och arbetare för att befärdiga arbetsfrågan, stiger arbetslöshetsfrågan åter i förgrunden.

I Norge där arbetslösheten är stor, förhållandevis ännu större än här, har Arbetarepartiet tagit upp saken till ny behandling. Man vill bekämpa inte bara arbetslösheten utan också nödhjälpsarbetet som hotar att sänka arbetarklassens levnadsstandard. Förslaget går ut på, att efter de nu förestående kommunala valen, sammankalla en kommunalkonferens för att diskutera problemen i hela dess vidd. Åtgärder för anordnande av ordinarie arbete förordas i största möjliga utsträckning, där extraordnärt arbete måste tillgripas, skall det ske på villkor, som fackorganisationerna godkänner. I annat fall kan sådant arbete komma att utsättas för bojkott eller blockad, och arbetarepartiet bör ha skyldighet att rösta emot varje anslag till nödhjälpsarbetet, som ej är godkända av fackorganisationerna.

Arbetarens tar upp det norska förslaget och anklagar det svenska socialdemokratiska partiet för att inte ha bevakat arbetarnas rätt inför arbetslösheten och kallar den arbetslöshetspolitik som bedrivits för »socialt brottsliga metoder» som de mättas förbytelse mot de hungriga. Socialdemokraten ser i arbetslöshetsförskrämt det enda och tillfredsställande botemedel. Och de borgerliga anse sig ha fullgjort allt skyldighet mot de arbetslösa genom beviljade anslag, som Arbetslöshetskommissionen enligt sina instruktioner har att fördela.

Så står frågan! Men vad tjänar det till? Varför inte ta upp den till lugn och saklig diskussion! Vi tilläts oss hänvisa till Frisnandena Kvinnors Riksförbunds valprogram i arbetslöshetsfrågan, som går ut på i första hand utnyttjandet av alla möjligheter till produktivt arbete, även därför att samhället som sådant har i större fördel av att även med större engångskostnader skaffa verkliga arbetsstillfällen med gångs löner än att nödgas tillgripa mer eller mindre uppkonstruerade nödhjälpsarbeten. Likaså att samhället har skyldighet att underlätta överförandet av arbetskraft från ett område till ett annat. Och slutligen kraftiga åtgärder mot ungdomens arbetslöshet. — Ty arbetslösheten blir lika tilltvingad vare sig genom nödhjälpsarbetet eller arbetslöshetsförsäkring. Båda delarna är tillfälliga åtgärder, måhända nödvändiga medan man går till roten av det hela, men ingalunda något botemedel. Även om det är här att kalla det en förbyrte, är det i alla fall »de mättas sätt att befria sig från »de hungriga», inte de hungrigas rätt att bli mätta på samma sätt som alla andra. Och det är verkligen olyckligt, om vi alltiångt ska behålla den inställningen emot en sådan livsfråga, att den skall lösas i klasskampens tecken. I en tid, då politiken är klasstrid, blir arbetslöshetsfrågan givetvis en partifråga, men det är varken rätt eller lyckligt, att så är förhållandet. Och den kommer aldrig att kunna lösas, utan en saklig och allsidig prövning ur samhällets synpunkt, som både har plikt att tillgodose de enskildas berättigade krav och frågornas lösning enligt stora linjer med tanke på framtiden.

LÄKARE Doktor Fähræus Hår- & Hudsjukdomar Nervsjukdomar Karlskrona 48, tel. 70719 Mottagningsenlig övrenskommelse Telefonadn. 10,30-12 Olga Elm Dahl Modemagasin Kungsgatan 53. Tel. 10851 STOCKHOLM.

I stället för Bohman

Poliskonstapel Bohman har nu blivit dömd till överksamhet i 20 dagar, därför att han behandlat tre oskyldiga dramer som brottslingar i d. v. s. ohögligt, trots att de icke stulit ett pennningkuvert i Engelkes kapphandel.

Det är gott och väl att ett enstaka polisövergrepp kommit så inför offentlighetens ljus att polisbefälet måste tillgripa disciplinstraff. Men det är betecknande att ingen enda röst inom den press som diskuterat fallet Bohman höjts för att i detta sammanhang förorda infattandet av kvinnliga poliser.

Den frågan — Fredrika Bremerförbundet gamla önskemål — ligger i alla fall vilande hos statsfullmäktige i Stockholm alltsedan fru Törnells motion våren 1926. Det säges nu, att den omsider skall bli föremål för en utredning som bråkarna vara färdig i början av nästa år. Man vet ännu ingenting om vilka som skola företaga denna utredning. Men man må hoppas att de skola ha fallet Bohman i minne.

Det finns också ett annat aktuellt fall som talar för anställandet av kvinnliga poliser, och det är de två kvinnliga påstjuvarnas fall. Det verkar nästan som om polisen med en viss njutning — som om det vore det en uppträrelse — konstaterade att de »uppförde sig som vild djur» och att de »voro» de värsta människor polisintendeten råkat ut för.

Men det är ju självklart att om polisen erkänner att den icke haft hand med dem i deras raseri och förbitvlän så bevisar det att polisen skött dem rasande fästiviskt. Om barnen i en klass ställa till uppträden, vet man att läraren är dillig. Det samma är förhållandet här. En myndig, auktoritativ kvinnlig polis skulle antagligen ha klarat det rasande flickorna bättre.

Hela deras historia bör för övrigt vittne om halveten och tafatheten i samhällets grepp på unga kvinnor av deras typ. Den har till kapitalöverskrift: slarvig lit, tvångsarbete i Landskrona, utsläppning, förgäves jakt efter arbete, prostitution, ledva vid prostitution, inbrott som nödhjälpskälla, uppkädd, mot, straff o. s. v. Igen, fast det denna gång blir Växjö i stället för Landskrona. Om det verkligen skulle lyckas att få fram förslaget om kvinnliga poliser och få motiven bifallna, så behövs icke saken stranda av prisvet på lämpliga krafter. Socialpolitiska institutet har redan varit inne på träning av kvinnliga poliser, och dessa blev elevr till en början finnas en som lagt sina in- och utländska studier avskiltigt på utbildning till polis.

Om den socialism som icke räknat med kvinnorna skriver fru Sigrid Gilner i en artikel i Socialdemokraten med anledning av erfarenheterna från valet. Hon erinrar om att Tidevarvet såg ifrån att kvinnorna icke vunnit det reala innehållet i medborgarvåren och medger att detta gäller även det socialdemokratiska partiet. Månen i, det partiet vilja icke vara kantrater med kvinnorna i arbetet för socialismens seger, sedan m å konsekvent socialism har mycket som helst ha kvinnornas frigörelse som axiom. Det är betecknande att de socialdemokratiska kvinnornas eget organ, Morgonbris, i sina reflektioner över valutgången inskränker sig till förbera högren och kommunisterna deras uppträdande vid valet och att egga upp sina egna till förnyat, arbete genom att tala om högerkvinnornas segerrus. Börde inte även Morgonbris ta upp frågan i vad mån kvinnor släppas fram till kamratligt medberedning inom sitt parti?

Svart på Vitt

Om den socialism som icke räknat med kvinnorna skriver fru Sigrid Gilner i en artikel i Socialdemokraten med anledning av erfarenheterna från valet. Hon erinrar om att Tidevarvet såg ifrån att kvinnorna icke vunnit det reala innehållet i medborgarvåren och medger att detta gäller även det socialdemokratiska partiet. Månen i, det partiet vilja icke vara kantrater med kvinnorna i arbetet för socialismens seger, sedan m å konsekvent socialism har mycket som helst ha kvinnornas frigörelse som axiom. Det är betecknande att de socialdemokratiska kvinnornas eget organ, Morgonbris, i sina reflektioner över valutgången inskränker sig till förbera högren och kommunisterna deras uppträdande vid valet och att egga upp sina egna till förnyat, arbete genom att tala om högerkvinnornas segerrus. Börde inte även Morgonbris ta upp frågan i vad mån kvinnor släppas fram till kamratligt medberedning inom sitt parti?

Rikskommissionen för ekonomisk krisberedskap har efter vissa orofliga öden fått en utredning öfverförande i borgarråd, general Akersten. Det framgår att Stockholms stad därmed förlorar en dugande kraft som hitills stått i spetsen för dess industriell. Lika fullt tyckes pressen vara glad över att regeringen låtit denna dugande kraft från ett viktigt och nödvändigt område för arbete och att honon i en kommission som har till uppgift att organisera hela landets ekonomiska liv för kriget.

Hur kommissionen skall kunna arbeta medan hela vår krisberedskapsfråga är så svävande, det förmåjer icke historien. Tidskriften »Vår Försvar» är t. o. m. osäker. Den vägrar fördelarna och nackdelarna av en utredning av försvarsfrågan mot varandra. Man är rädd att en allmän diskussion av svårigen skulle ge några praktiskt användbara resultat. (Nå, naturligtvis icke, om det visar sig att man icke kan få ihop ett praktiskt användbart försvar) Men å andra sidan är man rädd att om man inget gör, allmänhetens kritik mot nuvarande förhållanden med anledning av krigsmedlens fantastiska utveckling skall växa utan att kunna hejdas. Och plus faktumet åter kommer det lätt att råda en förlamande osäkerhet om, vad hela vårt försvarsväsende egentligen skall sträva efter.

Det är ändt något, att man erkänner att man är i en klämma.

Internationella antimilitaristiska byrån har vänt sig till Internationella Röda Korset med en uppmaning att det resultat måtte dra sig ifrån allt samband med regeringar och krigsministerier och slå in på en självständig väg i arbetet för freden i stället för att bereda sig på humanitära uppgifter under ett krig. R. K. s översikningar om möjligheten för civiliseringskrigens skyddande skola endast bli anledning att de saknanna upplifna unga generationer vilka dessa föreläsningar skydd icke heter, det.

»Få så säts, heter det, » bli era handlösa omedelbart till gång endast för det hänsynfulla krigets fullkomning, det blir en oönskelig krigsdel och det av er öfnyttade skyddet kommer att bli resultatlöst. Det är på grundval av detta, som vi vilja anmoda er att bryta alla förbindelser med krigsministerierna och att vända er till folket självt. Säg folket ärligt hela sanningen, nämligen att genom nästa krigs öhyggeligheter Röda Korsets arbete endast kan bli ömsigt kläppt. Att gent om det kommande året, endast att så skulle finna, nämligen att förhindra detta genom att omedelbart underlätta all krigsförberedelse. Att ni varken som läkare, kemister eller tekniker kunna eller önska tåsa ansvaret för följderna av vad som nu förbereds. Utan att ni från och med nu vägra varje arbete för krigsförberedelsen och överburet uppmåna era kolleger, de intellektuella och arbetarna i alla länder att följa edert exempel.

Endast en sådan öfva handling kan skydda människorna mot det hotande kriget. Utan denna handling blir er humanitet till tilltje injärf det behövs, som kommer att organiseras av det system, till Våra förfogande ni ställa er. Och ni ar-

beta därmed för krigsuden Mars i stället för människorna.»

Det meddelas nu att Sverige, tack vare kung Gustaf 70-årsfesten, bör kunna tillåta ner 1/2 miljon för att köpa 2 gram radium. Vår nuvarande förärd räcker inte alla till, men det är som synes icke så lätt att köpa radium.

I samband härmed upplyses, att det är ett amerikanskt syndikat som kontrollerar tillverkanen av radium i världen. Undras om det har något med dess enorma dyrbarnhet att göra?

Om diamantgruvarna nere i Sydafrika vet man, att de låsa in sina diamantlager för att prisen skola hållas uppe. I dagarna ha vi också fått höra att det dyra priset på våra glödlampor är ett konstatat pris, godtyckligt satt av en tysk-holländsk koncern.

Vi ha nu hopp om att glödlamporna här i Sverige skola bli 40 procent billigare, emär Kooperativa förbundet ännar sätta upp en fabrik och konkurrera med trusen. Vill inte förbundet även undersöka radiumkoncernens prisställning?

En uppstått förskingrare får sig anförtrodd utredningen av en annan mans förskingrare. Det tar så pass på nerverna på honom, att han begär självmord. En sådan tragedi här nyligen upstått här i landet. Vi är så vana vid att böra om förskingringar, att vi knappast lystra, men den här historien drar genom sin tillspäddare form uppmärksamheten till sig.

Man tänker öfverkilligen på alla de skyldiga som döma andra skyldiga, somliga därför att det blir till deras ämbete, andra endast av lust åt döma. Vad skulle vi icke få uppleva, om det dåliga samvettet sätts vapnet i hand på alla dessa?

Stockholms stadstus må vara samtidens skönaste byggnad och därför omgärdad. Det är i alla fall fatalt när frågan sådana som gränstäckande är nödhjälpsarbetare diskuteras innanför des rökta gardiner. Själva det sköna rummet tycks vara omöjligt i att fasthålla rimliga proportioner, när det gäller att fastslå vad som skan vara rättvis tillmätt åt min son.

Stockholms nödhjälpsarbetare ha hittills varit skyldiga att med en två, tre kronor i vrecken återbetala de kläder, med vilka de utrustas vid utskickandet till nödhjälpsarbetet. Redan i följ förelig emellertid en kommunikativt motion om att återbetalnings skyldigheten skulle slopas. Efter att det ha fallit kom frågan efter återigen utredning upp vid statsfullmäktiges sammanträde i måndags. Debatten som varade ett par timmar, slutade med beslut om att bevilja utrustning i kläder till högst 40 kr. pr. man och år.

Det vore att utsätta nödhjälpsarbetarna för en alltför stor frestelse, påpekade härmed till missbruk. Återbetalningen, som alltid skett efter mycket humana principer och efter vars och ens förmåga, borde vara angämnare för nödhjälpsarbetarna. Dessutom vet man att kläder, som man fått betala själv, har ett mycket större värde än dem man får till skicket.

Omtanken om de arbetslösa kvinnor behövs sig med en ivrig instånd att upplysa föreskrifterna, som bestämma nödhjälpspolitiken. Om man beviljar de arbetslösa den öfvermånen efter den andra konnen ju kläerna att översiga de tillnåna två tredje delarna av ordinarie arbetslön. Redan nu är det svårt att hålla lönerna nere.

Socialdemokraternas påpekande att det inte berövs på den kommunistiska motionen att de nu ningo med på denna lättnad för nödhjälpsarbetarna. Men de hade blivit uppfordrade av dessa direkt att göra något för att hjälpa dem. Sedan gränser mellan socialdemokrater och kommunister sålunda omsorgsfullt dragits upp, förklarade sig de föra vilja göra vad de kunde för de arbetslösa. Den medelgiva bekländningen motsvarar en lönesförsäkring av omkring 1,7 öre pr. timme. Lönerna utgör f. ö. omkring 80-85 öre. Säkerligen vore det angämnare för nödhjälpsarbetarna att kunna köpa sina kläder själva — avvalutade en kommunist — vi fördra därför avslutligen löner också för nödhjälpsarbetare.

BROBYGGE. Av Elin Wägner TVÅ DOKUMENT

Skildringarna från presidentvalkampanjen i Förenta staterna äro fulla av farsartade inslag. Det har upptäckts det fräckaste skoj med röstlängderna på båda sidor. Sprit- smugglarintressena stödjå förbuds- kandidaten Hoover för att få behålla den är förbudet betingade inkomst- bringande hantering. De förbuds- vänliga radikala stöjda den konse- vativa Hoover mot den radikala Al Smith i strid med sin skid- nings huvudtrikning. Mrs Al Smith och hennes personliga värdighet diskuteras i detta sammanhang, där det dock gäller världens öm. Så måste vi, som nyss bevitnat en pa- rodi på val här hemma, nu på av- stånd bejvitta ännu en karrikatur- mässig manifestation av en obefint- lig folkvilja.

Det är sorgliga erfarenheter. Det hjälpa oss emellertid att förstå var- för kvinnorna så komplett misslyck- ats i att genom medborgarrätten hävda sig själva och sina intressen. Man kan knapp begära, att de sko- la lyckas, när alla andra misslyckas. Det är endast inom den inre stry- den kretsen man kan bevaka några in- tressen, och dit ha kvinnorna icke trängt in.

Rösträtt ger dilligt med inflytan- de. Den stackars massan kan icke styra själv utan måste överlämna jobbet åt några få. Sedan är den lika övning, inflytelse och drä- ven vid näsan som någonsin. Van- den behöjde vore att stimuleras till aktivitet den här ingen glädje av att andra styra för den.

Vi få här komma tillbaks till den tens, varmed i började denna serie: alla dessa välbefogade anklagelser mot vår nuvarande form av demo- krat, träffa icke demokratin själv, utan bristen på demokrati, och berättiga oss icke att ge upp och deklara för diktatur.

Felet har varit att något som kal- las demokrati skänktes folken fär- dig som en gåva, och så trodde man att allt var bra. Demokratin har icke byggts upp frå grunden, inte vuxit naturligt.

Det finns endast en ting som kan göra stånd mot missbruket av allmänna rösträtten och skojet med viljarna. Det är att i det flytande, svallande havet av propaganda känsliga väljare bildas likt äro fler och fler grupper som ha uppbyggt en egen klar och levande vilja och åsikt. Och sin motståndskraft få de genom att träna öitt ondöme i gruppemenskap och öiva sitt prak- tiska förstånd på de inom den lokalt

begränsade rayonen. grannhället, givna uppgifterna.

Det är, säger miss Follet, grann- hällgrupperna som skola revolutione- rera politiken. De skola lära oss bro- derskapets abc.

Vi vilja samarbete därför att vi förstå att det är praktiskt. Alla re- geringar som träda till, i varje fall de borgerliga, vilja samarbete med det blir bara tomta ord ty de ha icke skapat förutsättningar däre- för. Om hr Trygger levde ett grupp- liv inom sitt grannhälle, ifall det icke är så nobelt att han icke där kan få ett lodrätt umgänge, skuret ut ur alla klasser och yrken, så skul- le han lära sig att förstå, varför det icke går att börja samarbete med en regeringsförklaring.

Vi vilja samarbete, därför att splittringen sorgliga föjder på ett negativt sätt inpräglat i oss sanning- en som alla berode av varandra. Men hur ska detta denna vilja kunna utlösas sig i handling och utfallas i praktisk organisation? Hur ska vi praktiskt få erfara denna behöf?

Genom att öva den med den för- sta människa vi möta, sedan vi lagt tidningen ifrån oss, genom att nal- kas honom i medvetenhet om mång- falden av hans möjligheter och stor- leken av hans möjligheter.

Folkets behov ha ännu icke fått ord och uttryck. Deras önsningar finnas där, förmlösa och stora i ett avskilt mörker. Ty ingen har fått människorna att bryta sig stumhet. Hela detta mörker måste genoms- las och utforskas.

Vi arbeta för människor vi icke känna, och människor vi icke känna arbeta för oss. Vi leva isolerade från våra grannar och denna isolering torkar ut oss, medan vi törsta efter en gemenskap, som ligger så nära till hands. Varje människa kunde ha något att giva, men jag går stum förbi honom. Först genom gruppen når jag honom.

Varför skall denna grupp vara en grannhällsgrupp? Vi kanske inte ha något gemensamt, det kanske inte ger mig något att vara med mina grannar? Är det inte bättre att gruppera sig efter yrken och in- tressen?

Dessa yrkes- och intressegrupper måste också finnas. Men grann- skapsgruppen har sina särskilda uppgifter. Den ger möjlighet till regelbundna och täta sammanträffan- den. Den gör vår närmaste omgiv- ning verklig för oss och bryter ge- nom klass- och yrkesgränser. Vår krets vidgas och våra erfarenheter

bliva på det sättet rikare och gå ge- nom alla klasser.

Vilka intressen skola förena en så- dan grannskapsgrupp? Skolan i byn, i småstaden eller stadsdelen, nöjesli- vets ordnande, hygienens tillgodose- ende, parker, broar, bad, statyer, kloaker.

Tanken att göra en kommunal samlingsplats för Söder i Stockholm är något som skulle kunna sluta sam- man söderborna till en grupp och om ledarna av företaget äro kloka, skola de dra in så många som möj- ligt i intresset. De skola väl använ- da sig av experter men anordna en slags samverkan mellan experter och allmänhet, så att båda parterna in- spireras varandra och allmänheten känner företaget som sitt. Detsamma gäller om utställningen i Stockholm 1930. Den kan lyckas, om den blir liksom huvudstadens angelägen- het, samtidigt som den blir en in- dustriens, konstljudens, hemsjudens, o. s. v. angelägenhet.

Men det är inte massor av hus eller rader av gator som skapa ett grannhälle. Där måste till en verklig känsla av gemensamma intressen. Det är här utnyttja, vilka de äro. Känslan av gemensamt kring dem skapas genom grannars regelbundna möten, för behandlande av lokala intressen, genom grundliga diskus- sioner vid dessa möten, genom öms- sidigt lärande av varandra och de- lande av varandras erfarenheter, ge- nom att leva ett aktivt kommunalt liv och taga mer och mer ansvar för grannhällens liv. Slutligen genom att skapa en regelbunden kontakt mellan stadsdelen och staden, staten och re- geringen.

Det framgår av allt vad män här, ser och läser att detta lokalt begrän- sade gruppliv håller på att utveck- las i Amerika liksom i England. Det är framstegets lösen. Skolhuset blir centrum för församlingens eller kvarterets gemensamhetsliv. Där diskuteras, om kvällarna göres mu- sik, arrangeras soarér för något lo- kalt ändamål, där hålles föreläsning- ar och kurser för föräldrar, för ungdom, för medborgare i allmän- het. Man tar upp aktuella problem, sådana som till exempel brobyggs- frågan är här i Stockholm, låter experter förklara och ger dem del av sina önskemål eller tvivel. Men det viktiga är inte bara att få en bro mellan två stadsdelar utan också mellan olika människor, att skapa en levande lokal gemenskap.

Den lokala gruppen skall ge en dödsdöst åt partiorganisationen, ska- pa en förbindelseled mellan vårt dagliga liv och överhelt, minska klassfördomar, träna och disciplin- era oss för en demokrati. För närvarande existerar ingen folkvilja. Det är en så företelise, att den ännu icke kommit till. Att finna uttryck för folkviljan är icke det som göres oss behov utan att finna en vilja att uttrycka. Vi be- höva en upplöst offentlig mening. Den vilja som skall skapas genom grupplivet kommer att så skilja sig från den som framsettas av parti-

led, som givetvis uppstått genom de mng- eternas företeliga, meninglösa restri- ktionerna, vilka utan att direkt gagna ny- terheten i stället åstadkomma alldeles örrit- visa och föregårlige misst för dem, som under Inger bilresor vilja känna vårt land.

För att redan i många fall livsfärliga bilresorna skola få tillfälle att sapa sig in- ma fullare och med hjälp av allt nu skola beundra Sveriges natur, uppmunas nu skri- velse mottagare att lämna sitt värdefulla ekonomiska stöd i egenkap av medlem, samt komma med förslag om missförhållandens avhjäljande.

Genom ett sådant samarbete kan man må- hända lösa problemet hur de just i denna fråga så ytterst viktiga kommunala va- len skola kunna leda till önskvärd minskning av den nyterhetsbeträdda besättning, som kommunalrepresentationsplatserna nu mng- etstades äga.

Finns det lite världigare föremål för en bildad allmänhets övertg och intress, så är det verkligen förnebrande för denna all- mänhet. Vi behöva alla krafter för att fö- rebygga sådant elände, som den Petronka artikeln skildrar, inte för att uppljå det i anseende och ge det vanas ostafflighet.

Kanske att det också finns andra orsaker in Brattsväsvägen till den sällinnna sam- hällsstyrelsen, som enligt motbalksma- nars riksorganisation nu är rådande i vårt land.

Det framgår av allt vad män här, ser och läser att detta lokalt begrän- sade gruppliv håller på att utveck- las i Amerika liksom i England. Det är framstegets lösen. Skolhuset blir centrum för församlingens eller kvarterets gemensamhetsliv. Där diskuteras, om kvällarna göres mu- sik, arrangeras soarér för något lo- kalt ändamål, där hålles föreläsning- ar och kurser för föräldrar, för ungdom, för medborgare i allmän- het. Man tar upp aktuella problem, sådana som till exempel brobyggs- frågan är här i Stockholm, låter experter förklara och ger dem del av sina önskemål eller tvivel. Men det viktiga är inte bara att få en bro mellan två stadsdelar utan också mellan olika människor, att skapa en levande lokal gemenskap.

Den lokala gruppen skall ge en dödsdöst åt partiorganisationen, ska- pa en förbindelseled mellan vårt dagliga liv och överhelt, minska klassfördomar, träna och disciplin- era oss för en demokrati.

För närvarande existerar ingen folkvilja. Det är en så företelise, att den ännu icke kommit till. Att finna uttryck för folkviljan är icke det som göres oss behov utan att finna en vilja att uttrycka. Vi be- höva en upplöst offentlig mening. Den vilja som skall skapas genom grupplivet kommer att så skilja sig från den som framsettas av parti-

ledningarna, som ett levande barn skiljer sig från en homunculus.

Detta gruppliv kräver ledare. Men inte partiledare i den mening vi nu känna dem. En ledare av en lokal grupp skall förstå i vilket förhållan- de var och en av gruppens medlem- mar står till problemerna som öu- der diskussion. Han ska förstå att finna en punkt, där alla intressen förenas och leda gruppen dit. Han skall inte förmå gruppen att gå med på hans visa beslut utan förmå den att fatta visa beslut. Han skall inte imponera genom sina märkvärdiga handlingar utan genom att han in- spirerar till sådana. Han skall lära gruppen kunna sitt ansvar för det hela, väcka upp den sin passivitet.

Man påstår att demokrati under- trycker ledarskap. Men verklig de- demokrati är den enda form av social organisation som skapar ledare. När deras energi får tillfälle att utlösas inom gruppen, skola människorna med de latent ledaregenskaperna vakna.

Det blir en självfallen sak att den ena gruppen måste söka kontakt med en annan, det finns tusen anledning- ar. Grupp förenas med grupp, stad med stad, landskap med landskap, nation med nation. När denna sam- manlänkning är skedd, då är jag den enskilde i varje ögonblick det hela, och det hela uttrycker sig i mig.

Om
Hjalmar Söderbergs
nya bok
Jesus Barabbas
skriver Carl-August Bolander
i Dagens Nyheter:
"Bakom den hälska
gyckelmasken känner
man allvaret, denna hjär-
tats oro, som haft så svårt
att försona sig med det
officiella skrymeriet."

BONNIERS

VI STÅ TILL TJÄNST

<p>Begravningsbyrå SCHENHOLMS BEGRAVNINGSBYRÅ Inneh.: Maja Schenholm FLEMINGSGATAN 1, STOCKHOLM Tel. 137 34, N. 714. Erf. affärsf. Ålsten 485</p> <p>Boktryckeri Anderssons Boktryckeri Sandgatan 3 Kärneholmen Telefon 327 Boktryk, Alltryck, Afisk- och Blytryk alla slag utföres snabbt och billigt BOKBINDERIET inför Pr- och Biblio- teksbind i smäckfulla bindningar till billigtaste priser</p> <p>Damfrisering Damfriseringen, Eriks- berg, 6 A. 1a kl. arbete till hu- mana priser, Hårskötsel för mjäll och glansfäst hår. Tel. 106 11.</p>	<p>Damväskor "VÄSKAN" finnes Kungsgatan 23 - Tel. 14112, N. 2115 Sjöstas lager av Damväskor o. Resföret Provvisör, Provvisörför, Automobillöfetter Reparationer utföres Egna fabriken</p> <p>Eldsläckare Mot Eld och BRAND är "Sv. Eldsläckaren" VAKT den bästa väskaren Generalagent JOEL LÖNNQUIST, Ilgemargatan 8, tel. V. 2475, Stockholm</p> <p>Fysikalläk Institut Syster Anna Wallström Fysiskalläk institut. Birger Jarling: 34 3 tr. Hisa Tel. n. 5107 Enl. läkare ordn. gives alla moderna El. Ljus- o. värmebelys. för nerv- o. rheu- matiska åkommer m. m. Alla slags bad, packn. och massage Anna Wallström Leg. Sjuksk. Mångårig praktisk</p>	<p>Handarbeten Vackra, billiga handarbeten hos Esther Flyborg Västerlånggatan 52, tel. Norr 318 47 Fransning och monterng Ritning utföres även då tyg länmas</p> <p>Hotell Selma Bergs (Privat) Hotell 1:a klass Tel. 74095 - - Humlegårds. 20 Propra enkelnrm fr. 4 & 5 kr. Dubbelrum fr. 7 & 8 kr.</p> <p>Kex A.-B. RAHMS KEXFABRIK Stockholm Spec: Rån, Skorpör och Sjöräddnings- Råg-Havre-Graham. Gotta-brände</p>	<p>Korgmöbler KORGMÖBLER Bäst och billigast Kf. 7588 Aktiebokad Ernst Wähländer Verkstäder följväv konstnärskorgmöbler, såväl som Lde enklaste o. billigaste till aero- plan, lastny motorbuss, hallar, verandor m.</p> <p>Korsetter Twilfit Nyrogatan 11 Telefon 718 51, 718 34 Stockholms största spöshallare för: Korsetter o. Brösthällare Priser enastående låga</p> <p>Muskhandeln Östermalmsgö 4 rekommenderar sina La Pianon. stor korsetter av grammofon o. skivor, stränginstrument med till- behör. Tel. 76710, Vödsamt Carl Rahm</p>	<p>Pälskappor Våra Pälskappor omtalar för sina kvaliteter och utmärkte passformer BRÖDERNE ELMÉR Grevtveg. 24A Tel. 77605, N. 5751</p> <p>Strumpor Letterstedt STRUMPSPECIALISTER Drottninggatan 21, Stockholm</p> <p>K. C. F. Ks förteckning finnes att köpa i EXPEDITIONEN Sussplan 1-3, tel. N. 28243</p>
---	--	---	--	---

i TIDEVARVET träffar den publik Ni söker. Annonser i vår tidning.

Lördagen den 3 nov. 1928 — Nr 44

på TIDEVARVET för valåret 1928.
Pris 6 kr. pr år.

Hälsovård ...

Fortf. fr. sid. 7.

Ryssland. En del av vår kunskap ha vi hämtat från böcker, som handla om revolutionens förtvå och tydligen representera en delvis övervunnen ståndpunkt. Så finner jag att man redan upphört att samla spådbarnen i barnhem, det har visat sig ofördelaktigt. I stället uppmanar man alla mödrar att behålla sina spådbarn och placera ut de moderlösa i privata hem under kontroll, men har förstas barnkrukor i mängd för arbetande mödrar. Intressant är att byrån för mödrar- och spådbarnsvård har en juridisk avdelning, som kostnadsfritt ger hjälp i lagfrågor rörande underhåll för barnet o. s. v. Ett exempel bland många på det smidiga samarbetet mellan olika institutioner, som tycks vara ett genomgående och lyckligt drag i den nya ryska hälsoorganisationen.

Ett annat exempel på samma sak är de instruktiva utställningar man ordnar i polikliniska källare, utifrån välsköpta propagandor. Konstnärliga tavlor, realistiska waxmodeller, flygbild, skoptikonbilder. Det borde vi också ha på våra polikliniker, så vore väntediten inte bortkastad. Särskilt Moskva-polikliniker för konsjukdomar tycks vara mönsterinstitutioner även i detta hänseende.

I fråga om födelekstroll och fosterfördrivning är den sovjetryska ståndpunkten enastående. Den är känd, den ståndpunkten förut och får den bekräftad här. Myndigheterna anse att födelekstroll ej behövs på våra polikliniker, som skall kunna upparbeta till att föda en växande befolkning och i varje fall anser man statlig kontroll genom i vissa fall tillåten fosterfördrivning-mer passande i en kommunistisk än individuell kontroll genom att man kallar det fosterfördrivning dock se lika mycket olagligt som lagligt. 1.000 anteckningar till 5-6 pr 1.000 inlevnadsare och är eller något mindre än vad Tyskland har med nästan samma öglighet.

Dokumentet för skydd av barnens hälsa — en annan av kommunistarietets utfärdade uttalanden — har bland mycket annat s. k. skyddsskolor belagda i form privatushåll för foster ofta i skogsparker. Hit kan skolbarn å å 5-10 barn — sänder för några månaders intensiv hälsovård med utomhusläsning och vila ute, närande föda, (ett slag fick de där skolorna all den ryska kavären), lek och arbete med blomorn och buskar. Liknande institutioner finns ju på andra håll, också vi har något i den vägen.

Alla ha vi läst om de förvildade barnen från krigs- och hungersnöderna och undrat hur det gått med dem. Förf. vidrör också detta stora problem. Man uppskattar deras antal till 250,000. En del har man via polis och polikliniker fått in på särskilda psykiatiska sjukhus — man har 19 sådana — och lyckas där i vissa fall få dem till normala människor eller får i annat fall hålla dem isolerade. Av brist på medel har man dock ej kunnat göra ens på långt när det möjliga — många undflyt ju samhället framgångsrikt och göra stor skada som föreläggare av narkotika, fiktivjuvar eller sexuellt abnorma.

Bland det ren medicinska arbetet syns mig dietköken av stort intresse. När en patient behöver diet kan läkarna ge honom dieteration, som effektuvas i detta dietkök. Till en viss tid får den sjuka äta här. Är han kroniskt sjuk lär man honom här att själv laga sin diætmat. Dyläka kök förekomma tillsammans med polikliniker och laboratorier — samarbetet omigen.

Ett annat medicinskt intressant upplägg är hälsoexamen för tuberkulösa i stora samhällen. Man har byggt om en del våningar till

BEFRIADE. Av Ruth Persson

Fortf. från föreg. nr

Felix lovar hjälpa henne välja ut, och byggmästaren ser dem bege sig bort mot den av diversefärderna, som är en för järnvägen. När den så ska mötas utanför huset, som han inte tänka på ett ytterland, som disponenten fällde om dem för i det tid sedan då han och de andra av Irupsherrarna sutto samlade på klubbrummet hos bagarembäddaren Pettersson.

Något i hans inre har allt sedan han hörde detta yttrande varit i uppror, ty det fanns något i det, som han inte kunde förlåta sig med, och hans samvete har gnagat honom, ty det var han själv, som gav anledningen att det blev fallt. Men på samma gång har han bygts över dessa betänkligheter. Fruktan, att han aldrig skulle bli fullt herre över vad han kallar sin bondnatur, har åter väntat till liv hos honom och gjort honom osäker som förr i världen, innan han blev ud och bror med herrarna vid stationssamhället.

Ty byggmästaren Olofsson är bondes, hans far äger ännu ett litet jordbruk i Venushen, som han egentligen skulle övertagit efter honom en gång. Men den vårdag farm visade honom ut över äng och äng och sade honom, att allt, som fanns mellan den rågängen och den rågängen, en gång skulle komma att bli hans, var byggmästaren Olofsson endast en liten parvel som inte hade annan veskap om sig själv än att han var Anton. När han upptäckte, att stenhällan, som han ibland brukade klättra upp på, när han ville se långt bort eller riktigt sitta och sola sig, inte skulle komma att kallas hans, lyddes han inte vidare på vad fadern sade. Vårmlösen gledo högt, högt upp över hans huvud, och där upp bland dem nästan hördes läran. Han försökte upptäcka var hon fanns, men han kunde inte få syn på henne. Hon var för högt. Fader höll honom i handen och de gingo tillbaka hem till gården, där en gammal morfar brukade stå med båda händerna stödda mot en käpp och all emellanåt säga »håhåhå».

Folk som sade så kallade man »gamla» och »gamla» var någonting underligt, någonting tyst och stilla och högtidligt, liksom en skymning, men man blott kan skymta i tyckte han alltid.

Men en gång blev denne, som kallades morfar, liggande i sin säng,

små modellansporier dit tuberkulösa barn kan sända lindriga fall för några månader. De gå från sitt arbete till sanatorier där de bada, klia sig, vila ute, få bra mat, tvingas att sova med öppet fönster. Finland har, tror jag, försökt något i samma väg.

Samarbetet mellan olika institutioner återfinns man i en annan form på polikliniker för konsjukdomar i Moskva där man systematiskt erjuder varje prosituerad ut under behandlingstiden to kostnadsfritt och lära ett yrke och sedan få en plats. Har vederbörande väl gått in på detta förslag så måste hon sköta sig korrekt, annars förlorar hon sin plats och en annan väntande får den.

Ur kapitlet om medicinsk utbildning antecknar jag här att läkarutbildningen tar 5 år. Första året har man bl. a. 2 timmar revolutionshistoria och 3 timmar militärläroinbildning i veckan. Sista året har man 1 timme socialhygien i veckan. I barnmorskornas utbildning ingår såndan undervisning som sätter dem i stånd att hjälpa till vid byrjän för mödrar- och spådbarnsvård. Ett upplägg som synes efterföljansvärt.

Detta har blivit långt och är ändå här spridda glimtar ur den digra lilla boken.

Artikel i i städerna för hälso-kommissionarietet sagt att detta så ansvarigt för allt som berör folk-

han hostade sade föräldrarna, och då blev Anton sånd ständ i sitt första ärende. Han skulle gå till morbröderna och mosterrarna och säga dem, att de borde komma för att ta en god adjö av morfadern, ty nu blev det visst snart slut för honom.

Det blev så konstigt både hos morbröderna och mosterrarna, när han kom med sitt bud. Inte alls som det brukade att bli när han kom på besök hos dem i sällskap med föräldrarna. På det enda stället började mostern gråta och på det andra gick morbrodern bort till fönstret och ställde sig ut i st.

»Stackars gamla far», sade han. »Jaså skall det nu bli slut för honom.»

Anton förstod inte vad som menades med att det skulle bli »slut för honom», men röstn var så stilla och ovanlig att han kände sig tvungen svaga ja. Men sedan kunde han inte hålla tillbaka gråten, ty detta »slut för honom» var visst något farligt, som snart skulle komma att ske, begynte han ana.

Men det skedde ingenting farligt, det här förnan. Morbröderna och mosterrarna kommo och sutto hos morfadern i undantagsstugan. Somliga om dagarna och somliga om nätterna. Och det kom en gammal »vitarg» man, som kallades doktor och som också blev sittande en stund vid morfaderns säng och pratade med honom. När han gick klappade han Anton på huvudet.

»Präktigt typ», sade han. »Frisk in i det innersta av mårgen.»
Och då kunde Anton inte stå stilla, utan måste ta sig en sväng ut till gränsplanen med hopp och skutt och krambrud, precis som föl och lamm och smågrisar ibland måste göra, ty gubbens blick och ord kom honom att känna sig, som om han blott levande i varenda muskel.

När det blev slut för någon kom det mycket folk i huset och hjälpeten, och det bakades och stektes och koktes nästan värre än till julafom. Men det roligaste var ändå det, som man kallade begravning, för då fick man ha sina nya kläder på sig, de alla nya till och med, som voro för finast att ha om söndagarna, och man fick aldeles nyköpta skor fast det var en vanlig enkel tisdag, då man egentligen skulle gått klädd i vardagskläder och trätofflor.

Fortf.

Fria mödrar

Med anledning av Katt Anker Möllers sextioårsdag skulle en norsk journalist, Haldis Stochmar, samla material till en artikel under Veckans porträtt. Medan hon arbetade med detta kom hon på den tanken att hon borde genom en liflärt-konlig bok bevara fru Anker Möllers verksamhets historia å efterkommande generationer. Ty denna verksamhet för mödrars och barns bästa, som bedrivits under 30 år, betecknar en viktig del av norsk kulturhistoria.

Tidevarvet citerar i det följande några av fru Anker Möllers uttalanden.

Vi kvinnor älskar moderskapet, vi vill dess väl men i full frihet och under eget ansvar. Vi beklagar oss inte över de bör-för naturen pålagt oss, de är tvärtom vår glädje och stolhet. Men vi beklagar oss över de misbruk, som äger rum, det hänsynlösa utnyttjandet av vår organiska kraft, den primitiva ståndpunkt, på vilken hela vårt arbete, barnafödelse, barnavård och uppfostran vilar. Vi gör inte uppåt emot naturen, men vi vill underordna oss den på vårt område, liksom männen gjort det på sitt.

Bestämmelsen (om straff för fosterfördrivning) är ett angrepp på vår frihet. Den ger oss en känsla av att stå under ett slags förmyndarskap. Vi känner det så mycket mera kränkande, som vi går ut ifrån att beskyddandet av det spirande livet i vårt inre och den självkänsla och mögenhet det ger, just är grundvalen för vad vi menar med sann kvinnlighet.

Havandeskapet, en kvinnas förhållande till fostret, är inte jämförligt med något annat förhållande människor emellan eller i samhället överhuvudtaget. Det är i själva verket märkvärdigt att män, som aldrig kan komma att veta vad ett havandeskap är, har vågat ta sig befogenheten att föreskriva oss lagar på detta område. Deras eget liv har en gång legat i vår hand, hela människligheten är beroende av vår vilja på den punkten, vår beredvilighet att förringa vår egen livsduglighet för att bli mor.

»X» då vi kvinnor stumma och allriklänliga varslar utan själ och personlighet, ur vilka man automatiskt hämtar nytt liv, på ett sätt som vi själva inte kan råda över och som vi inte bör ha någon mening om eller inflytande på? Och är barnens väl en oss likgiltigt och ovidkommande angelägenhet?

Vi skall inte längre vara fromma och ömjaika och på oss de fysiska uppgifterna i åtkenskap och bländunderskrifter. Vi skall vara stolta och själsvärdiga, göra oss våra naturliga uppgifter mer våra dem till en kulturuppgift lika stor som någon, ja till kulturuppgiften framför andra och därför kräva den nödvändiga självtvettningen, kunskapen och tekniken.

Låt oss konsultera Adler,

slager signatören Devine i sin artikel i Tidevarvet om de ALFERS ADLERS just utkomna, märkliga bok, »INDIVIDUALPSYKOLOGIEN, Vägen till människokunskap». Den är ett fynd, särkligt för kvinnorna. Priset är 6 kr. Inb. 7/75. I alla bokläder och från Bokförlaget

Natur och Kultur, Stockholm

Mellan två stolar

Man skulle kunna tro, att de ivriga försökerna att kolla bort kvinnan från arbetsmarknaden skulle åtföljas av lika ivriga åtgärder för att skaffa henne riktigt med arbete i hemmet. Det är ju nämligen där hon anses fortfarande skola finna sitt rätta verksamhetsfält.

I stället ser det ut så här: å ena sidan åhrådiga attacker mot kvinnan, särskilt den gifta, som konkurrent om avlidna tjänsteförhållanden. Bort med gifta kvinnor ur stadens tjänst, säga män i Oslo och Malmö. Bort med kvinnor på befälsposter, säga männen i post och telegraf. De sjuårande kvinnorna i Sverige ha knapast klarat den storm, som restis emot dem, förrän kronikan från Finland medför underutträttelser om transportarbetarförbundets angrepp mot de kvinnliga samarbetsarna. Bort med kvinnorna från hamnarbetet. Arbetet är för tung, kvinnor börja inte utsättas för hamnarnas taror på det sedliga området.

Och de unga männen, som ännu inte ha så mycket att säga i samhället, men som man träffar i arbetet eller annars så: Varför bråkar ni egentligen. Om ni vill vara riktigt ärliga måste ni erkänna, att arbetet i hemmet trots allt ert tal ger er den mesta tillfredsställelsen. Inersti inte vel ni också, att er begyndning och era anlag visar er dit. Och är inte omsorgen om hemmet nog för att fylla en kvinnas liv.

Å andra sidan gör man nu allt för att underlättas — och förminska hemarbetet. Hela utvecklingen ger därhän. Konfektioner fulländas mer och mer. De mest nogrånade kunna köpa sina kläder färdiga. Gamla manufakturtyger gå omkull, ingen vill vara kupa tyger och tråd i oarbetat skick.

Bostäderna bli alltmer ändamålsenliga och lätskötta. De kooperativa bostadsföreningarna ha som en av sina främsta uppgifter att för en bredare publik göra tillgängliga de förbättringar i bostadshälsöende, som senare tidert vunnit. Dessutom gå de ofta själva i spetsen med nya anordningar och förenkligheter.

I Stockholm utgöra de av Hyresgästernas sparckasse- och bostadsförning nu senast planerade byggnaderna ett särmerkt exempel. Värme, bad och duschrum äro gamla nyheter. Nu tillkomna kök och radio. För att husmödrarna skola slipa gå alla trapporna ner med sopkanden anordnas ett sopnedkast i var förstuga, där soporna kastas ner på ett uppsamlas i en underjordisk sopcentral. Ett steg och en handrörelse och den saken är klar.

Vidare finns en stor kooperativ barnkammare, där mödrarna lungt kunna lämna sina barn, medan de äro upptagna om hemmet. Inne mer några besökmymer ens med avläsning och hämsning vid barnkruiban.

Hur går nu detta bopp. Bortide tiden männen, eftersom det fortfarande är de som bestämma, se till att det kom ordentliga skurvolv i hemmen i stället för de låtvindiga parketgolven eller korkmattonerna. En pump på gården, där man hämtade vatten i hinkar morgon och kväll också i städerna, alla sja på tidsöndade, omständligt och hälsosamt hemarbetet borde väl ligga dem om hjärtat. Det är löstligt att de inte märkas, hur strömmande bryta sig emot varandra. De sista många kvinnor förtrofaställa att finna meningens med sitt liv i ett hus med sopnedkast och ha under tiden själva av världens nöje, spänning och pläga av att fortsätta med sina fullkomningsförsök. De beräkna inte att kvinnans själ kan förtrina lika väl som hennes händer av att inte få sträva i det stora arbetet.

Varför kastar Ni bort en extra inkomst

och en god kontroll?

Sätt in avlöningen i postsparbanken och lag ut pengar endast i mån av behov. Postsparbanksboken gäller vid alla postanstalter och 300 kr. utbetalas utan uppsägning.

Ränta 4 %